

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INNOVATSION
RIVOJLANISH VAZIRLIGI

BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFAT VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: STRATEGIYA, INNOVATSIYA VA ILG'OR TAJRIBALAR

xalqaro ilmiy-amaliy anjumani

MATERIALLARI

20 сентябрь 2021 йил

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

**“BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFAT VA
SAMARADORLIGINI OSHIRISH: STRATEGIYA,
INNOVATSIYA VA ILG'OR TAJRIBALAR”
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMANI
MATERIALLARI**

**«ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА И ОПТИМИЗАЦИЯ
ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ:
СТРАТЕГИЯ ИННОВАЦИИ И ПЕРЕДОВЫЕ ОПЫТЫ
ОБУЧЕНИЯ»**

**МАТЕРИАЛЫ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ**

**“IMPROVING THE QUALITY AND EFFECTIVENESS OF
PRIMARY EDUCATION: STRATEGY, INNOVATION
AND BEST PRACTICES”
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE**

20 sentyabr 2021yil

Buxoro

Anjuman O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2021 yil 16 iyundagi oliy ta'lim tizimidagi ustuvor vazifalarga bag'ishlangan videoselektor yig'ilishi, "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi hamda "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmonlariga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021 yil 2 martdagi № 78-F sonli farmoyishi, O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2021 yil 6 mart 122-sonli buyruq, Buxoro davlat universitetining 2021 yil 13 martdagi 152-U-sonli buyrug'iga muvofiq tashkil etilmoqda.

Konferensiyaning maqsadi: Boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligini oshirish muammolari va uning yechimlarini topish, hozirgi rivojlanish tendensiyalarini muhokama qilish, boshlang'ich ta'limning yetakchi mutaxassislar bilan tajriba almashish hamda ushbu sohadagi so'nggi tadqiqot usullarini ommalashtirishdan iborat.

DASTURIY QO'MITA

Xamidov Obidjon Xafizovich – BuxDU rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor, rais;

Qahhorov Otabek Siddiqovich - BuxDU ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, iqtisodiyot fanlari doktori, rais o'rinbosari;

Mustafaeva Dilfuza Ne'matilloevna – Buxoro viloyati xalq ta'limi boshqarmasi boshlig'i

To'xsanov Qahramon Rahimboyevich – Maktabgacha va Boshlang'ich ta'lim fakulteti dekani, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent, a'zo;

Ro'ziyeva Mohichehra Yoqubovna – Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedra mudiri, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, a'zo;

Jamilova Bashorat Sattorovna – filologiya fanlari nomzodi, Buxoro davlat universiteti professori, a'zo;

Istamova Shohida Maxsudovna – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi, a'zo

TASHKILIY QO'MITA

Qahhorov O.S. – BuxDU ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, iqtisodiyot fanlari doktori, rais

Q.R.To'xsanov – Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti dekani, a'zo

M.Y.Ro'ziyeva – Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasini mudiri, a'zo.

Rashidov U.U. – Moliya iqtisodiyot bo'yicha prorektor, a'zo

Zaripov G.T. – Ilmiy-tadqiqot, innovatsiyalar va ilmiy pedagogik kadrlarni tayyorlash bo'limi boshlig'i, a'zo

G.R.Akramova – Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha mas'ul, a'zo

B.S.Jamilova – Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasini professori, a'zo.

Sh.M.Istamova – Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasini dotsenti, a'zo.

S.R.Akramova – Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasini o'qituvchisi, kotib

Mas'ul muharrir:

M.Yo.Ro'ziyeva, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Taqrizchilar:

A.R.Hamroev, pedagogika fanlari doktori, professor

N.O.Safarova, filologiya fanlari nomzodi, dotsent

6. Тошева Н. Т. Педагогико-психологические подходы к развитию познавательной деятельности учащихся начальной школы // Педагогические науки. – 2011. – №. 6. – С. 44-46.

7. Тошева Н. Т. Организация учебно-познавательных ситуаций начальных классов на основе дидактико-психологических подходов // Новое слово в науке и практике: гипотезы и апробация результатов исследований. – 2017. – С. 42-46.

8. Тошева Н. Т. Бошланғич синф ўқувчиларининг билиш фаолиятини ривожлантиришнинг педагогик-психологик хусусиятлари Fan va jamiyat. – Нукус, 2020. – №2. – Б. 109-111.

https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1540/942

9. Тошева Н. Т. Бошланғич синф ўқувчиларида билиш фаолиятини шакллантиришнинг ўзига хос хусусиятлари Муғаллим ҳам узлуксиз билимлендириў. – Нукус, 2020. – №2. – Б. 126-132.

https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1544/941

10. Tosheva Nurzoda Toshtemirovna. Education process directed to the person as the basis of increasing knowing activity of pupils. // The advanced science open access journal. United states, 2013. №6. . Стр. 83-85.

ZAMONAVIY DARSLARNI TASHKIL ETISHDA O'QITUVCHINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

DOI: 10.53885/edinres.2021.44.69.083

Tosheva Nurzoda Toshtemirovna

BDU o'qituvchisi

Qodirova Nilufarxon Zokir qizi

BDU talabasi

Таянч сўзлар: бошланғич таълим, ўқувчининг билиш фаолияти, ўқитувчи фаолияти, педагогик технологиялар, субъект, таълим жараёни, билиш имкониятлари, ўқув вазияти, дидактик ёндашувлар, психологик ёндашув, психологик-педагогик хусусиятлар.

Ключевые слова: начальное обучение, познавательная деятельность ученика, деятельность учителя, педагогические технологии, субъект, процесс обучения, возможности познания, учебная ситуация, дидактический подход, психологический подход, психолого-педагогические свойства.

Key words: primary education, the process of student's cognition, pedagogical technologies, subject, the process of education, the opportunities of knowledge academic situation, didaktik approach, psychological approach, psychological and pedagogical peculiarities.

Ушбу мақолада бошланғич синф ўқувчиларини билиш фаолиятини ривожлантириш имконияти ва кейинги босқичларда замин яратиб олиш, ўқувчи билиш фаолиятининг асосий субъекти сифатида намоён бўлиши таҳлил қилинган.

В данной статье отражены возможности развития познавательной деятельности учеников начальной школы, дан анализ процесса развития данной деятельности учащихся, определены его основные педагогические направления.

The article analyzes the opportunities to develop the process of acquiring knowledge of pupils in primary education, making foundations for the further stages of education and the role of pupils as the main subject of educational process.

O'qituvchilik kasbi o'ta mas'uliyatli kasb bo'lib, u har bir pedagogdan ruhiy tetiklik va jismoniy sog'lomlikni talab etadi. Shubhasiz o'qituvchidan talab etiladigan bu ko'rsatkichlar dars jarayonida namoyon bo'ladi yoki muayyan psixologik shart-sharoitlar hamda omillar ta'sirida sodir bo'ladi. Shunga ko'ra pedagogik omillarni psixologik omillardan bo'lakcha holda o'rganish va tatbiq etish mutlaqo mumkin emas. Bizga ma'lumki, o'qituvchi faoliyatida pedagogik va psixologik omillar bir-birini uyg'un ravishda to'ldirib, dinamik shakllanish xarakteriga ega bo'ladi.

Bizga ma'lumki, yosh va tajribasiz o'qituvchi faolliyatida hududiy o'ziga xoslik va tegishli shart-sharoitlar hisobga olinishi kerak bo'ladi. Ayniqsa, ularda dastlabki vaqtlarda begonalar, yoshi kattalar, tajribali o'qituvchilar davrasida bir muncha tortinish, istihola qilish yoki shoshib qolish hollari tez-tez uchraydiki, bu jarayon darslarni tashkil etishda ham namoyon bo'lishi mumkin. Yosh o'qituvchidagi bunday holat uning pedagogik mahorat qirralari va ijtimoiy tajriba yetishmasligi bilan izohlanadi. Bu har bir yosh

o'qituvchi faoliyatida uchraydigan tabiiy holat hisoblanadi. Ammo kasbni to'g'ri tanlagan va egallayotgan kasbga nisbatan qiziqish hamda mas'uliyat hissi bilan qaraydigan yosh o'qituvchining faolligi o'quvchilar jamoasi bilan tez til topib keta olishi, bolalarning hurmat va ishonchini qozonishi, bilimdonligi, tashkilotchiligi hamda eng muhimi o'quvchi va o'qituvchilardan cho'chimaydigan, tortinmaydigan, sinf o'quvchilari faoliyatini o'quv-metodik talablar darajasida tashkil eta oladigan bo'lishida namoyon bo'ladi. Chunki mahalliy shart-sharoitdan kelib chiqib, har bir maktabning o'ziga xos tomonlari, pedagogik jamoaning o'z qadriyatlari bor mavjud bo'ladi. Yosh o'qituvchining yangi sharoitga ko'nikishi, faoliyatga kirishib ketishi, uning qanday jamoaga qo'shilib ketishiga ham bog'liq. Biz buni ta'lim jarayonida ham kuzatib o'qituvchi shaxsiga ta'sir ko'rsatuvchi psixologik omillarni quyidagichi izohladik:

1-jadval

O'qituvchi faoliyatiga ta'sir etuvchi psixologik omillar

	Temperament	
	Ruhiy va jismoniy sog'lomlik	
	Oilaviy xotirjamlik	
	Moddiy manfaatdorlik	
	Jamoadagi sog'lom muhit	
	Moddiy-texnik ta'minot	
	Hamkorlik va do'stona munosabatlar	
	O'quvchilarning qo'llab-quvvatlashi	

Yuqoridagi jadvalga ko'ra o'qituvchi faoliyatiga xususan darslarni samarali tashkil etishiga turtki bo'luvchi asosiy omillar 8 ta deb belgiladik. Shulardan eng birinchisi o'qituvchining temperament hisoblanadi. Pedagogik adabiyotlarda o'qituvchi ba'zan xafa yoki kayfiyati buzuk holda ekanligini o'quvchi sezmasligi yoki o'qituvchi bunday holat bilan darsga kirmasligi lozim deyiladi. Demak, o'qituvchi o'z kayfiyatini muayyan muvozanatda boshqara olishi va tushkunlik kayfiyatini o'quvchilardan yashirishi darkor. Negaki o'qituvchidagi tushkunlik kayfiyati dars samaradorligiga salbiy ta'sir etadi. Shuning uchun o'qituvchi dars jarayonida o'z kayfiyatini yuqori darajada ushlashga harakat qilmog'i lozim. Kayfiyat esa yuqorida ta'kidlanganimizdek, shaxs temperamentining tarkibiy qismiga kiradi.

Navbatdagi eng muhim psixologik omil o'qituvchining ruhiy va jismoniy sog'lomligi deb ko'rsatib o'tgan edik. O'qituvchi ruhan va jismonan sog'lom bo'lmasa, o'qituvchi bo'lib ishlashga ham haqqi bo'lmaydi. Ruhan sog'lomlik juda ko'plab psixologik omillar rivojiga o'z ta'sirini ko'rsatadi. O'qituvchining ruhiy tetikligida rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlashning alohida o'rni bor. O'qituvchi mehnati adolatli ravishda va o'z vaqtida rag'batlantirib, qo'llab-quvvatlanib borilsa, u o'zida ruhan bardamlik, o'z-o'ziga nisbatan ishonchni sezadi. Yangi kuch-quvvat bilan ishga kirishadi.

O'qituvchilik faoliyatida psixologik omillar bevosita shaxs temperamenti bilan chambarchas bog'liq ekanligi tajriba-sinov jarayonida ma'lum bo'ldi. Shundan kelib chiqib, o'qituvchilarning temperamenti bilan bog'liq tomonlariga ham e'tibor qaratildi. Bu hol ularning qaysi temperamentga mansubligi bilan izchil bog'liq ekanligini ham ko'rsatdi.

Bizga ma'lumki, har bir temperament tipida ikkinchisining elementlari uchraydi. Shuning uchun har bir temperament tipiga qat'iy chegarani qo'yib bo'lmaydi. Har qaysi temperamentning o'ziga xos ijobiy va jumladan salbiy tomonlari mavjud. O'qituvchining faoliyati temperament xususiyatlari bilan bog'liqligi alohida o'rganildi. Chunki temperament xususiyatlari o'qituvchi faolligidagi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Bunda o'qituvchi muammoli vaziyatlarni (ta'limiy va tarbiyaviy) to'g'ri hal eta olishi; o'z fikrini amaliy dalillar bilan isbotlab ko'rsatishi; qo'yilgan ilmiy yoki o'quv-biluv farazlar yechimini asoslab berishi; innovatsion texnologiyalar tatbiqi asosida yangi bilim ko'nikma va malakalarni yangi muammoli vaziyatlarda qo'llashi; kafolatli natijalarning samaradorligini asoslab berishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Psixologiya fanidan ma'lumki, temperament tiplari irsiyatga ham bog'liq bo'lsada, temperament xususiyatlari tarbiya jarayonida o'zgarib, takomillashib boradi. Shunga muvofiq, melanxolik tipidagi odamlarni ijtimoiy sust deb aytish mumkin emas. Bu tipdagilardan ko'plab mashhur olim va allomalar chiqqanligi ma'lum. Ijtimoiy faollik birdaniga namoyon bo'lmagani kabi, temperament tipining xususiyatlari ham yoshga bog'liq ravishda nerv sistemasining shakllanishi bilan uyg'un holda asta-sekin rivojlanib boradi.

Jumladan xolerik tipidagi o'qituvchilar harakatli, serg'ayrat, tashabbuskor bo'lsada, hissiyotga tez beriluvchan, ba'zan serjahlilik qilib, o'zini va boshqalarni noqulay ahvolga solib qo'yishi mumkin. Bunday o'qituvchilar jamiyat rivoji manfaati yo'lida o'zining bor ichki imkoniyati, bilimi va tajribasini ayamay ishlay oladi. Faqat kasbiy o'z-o'zini tarbiyalash jarayonida o'zining shaxsiy va kasbiy xususiyatlarida sodir bo'lishi, ya'ni yuzaga chiqishi mumkin bo'lgan kamchiliklarni inobatga olishlari lozim. Bu jarayon

ma'naviy-axloqiy tarbiyaning ustuvorligi asosida amalga oshadi. Chunki xolerik tipidagilar bilib-bilmasdan lovullab ketishlari orqali "men nega shunday qildim", deb ko'pincha o'z-o'zini koyib, qilgan ishidan pushaymon bo'lishadi. Kimnidir xafa qilgan bo'lsa, tezda uning ko'nglini olishga intiladi. Chunki o'zi uzoq vaqt kek saqlab yuradiganlarni yomon ko'radi.

Xolerikka qaraganda sangviniklar uncha shoshma-shoshar emas. Ayniqsa jahli chiqqan vaqtida o'zini tutib turishga harakat qiladi. Sinfda boshqalar e'tiborini o'ziga tortmoqchi ham bo'ladi. Chunki sangviniklar serharakat, g'ayratli, mehnat qilib charchamaydigan bo'lishadi. Ayniqsa aqliy mehnatda ijodiy izlanishni xush ko'radi. Yangilik va yangi tashabbuslarni qo'llaydi. Boshqalarni ham o'zi kabi bo'lishlarini astoydil xohlaydi.

Qolaversa, o'qituvchilik kasbida oilaviy xotirjamlik muhim omil hisoblanadi. O'qituvchi oilaviy xotirjam, munosabatlari to'g'ri yo'lga qo'yilgan, oila a'zolarining sog'lomligi ham uning faoliyatiga qaysidir yo'sinda ta'sir ko'rsatadi. Oilaviy xotirjam o'qituvchi o'z darsini talab darajada o'ta oladi, chunki unda ruhiy xotirjamlik ustunlik qiladi. O'z qobiliyati va ijodkorligini namoyon eta oladi. Kuzatishlar shundan dalolat beradiki, ba'zi oilaviy xotirjam bo'lmagan o'qituvchilarning darslari samarasiz bo'lib, bunday darslardan bolalar bezadi, chunki, o'qituvchi o'zining muammolari bilan o'zi aralashib qoladi. Darsga, o'quvchilarga bo'lgan e'tibori pasayib boradi yoki fikri bir maqsadga qaratilmaganligi bois nutqida ham chalkashliklarni, hardamxayollikni ko'rish mumkin. O'qituvchining psixologik xususiyatini o'rganar ekanmiz, ushbu holat dars samaradorligiga ham o'z ta'sirini ko'rsatishi mumkinligini ta'kidlab o'tmoqchimiz. O'z navbatida salbiy ta'sir qiluvchi omillarni quyidagicha izohladik.

	Salbiy omillar
	Oilaviy qullab-quvvatlashning yetishmasligi, oilaviy muamolarning ko'pligi
	Kasbiy qo'nimsizlik
	Jamoadi o'z o'rning yo'qligi
	Sog'ligining yaxshi emasligi
	Bolalar bilan ishlash ko'nikmasining yetishmasligi
	Ishga befarqlik, kasbiy mas'uliyatning yo'qligi
	Turli diniy oqimlarga berilib ketish
	Ishdan toliqish
	Kasbiy bilimning yetishmasligi
	Moddiy holatning yomonligi va boshqalar

Ko'rinib turibdiki, o'qituvchi samarali mehnat qilishi, kutilgan natijaga erishishi uchun oilaviy xotirjam, sog'ligi mustahkam, o'quvchilarni sevadigan, turli oqimlarga berilmasligi lozim. Aks holda u psixologik nosog'lom kishiga aylanadi va dars samaradorligiga putur yetadi.

Bugungi kun o'qituvchisi ijtimoiy faol bo'lishi, jamiyatda bo'layotgan o'zgarishlarga o'z shaxsiy munosabatini bildirib olishi darkor. Buning uchun u ommaviy axborot vositalarida berib borilayotgan eng so'nggi yangiliklardan xabardor bo'lishi, o'z navbatida ularda o'zining chiqishlarida qatnashib borishi lozim. Ammo shu bilan birgalikda o'qituvchining faolligiga salbiy ta'sir etuvchi psixologik omillarning tez-tez takrorlanib turishi o'qituvchi mehnatini ilmiy asosda tashkil etishiga g'ov bo'lishi mumkinligi kuzatiladi.

Bu boradagi xulosamiz shundan iboratki, o'qituvchi vatanimiz kelajaki va buguni bo'lmish yosh avlodni tarbiyalaydi, shu sababdan u jismoniy va ruhiy tetik, bardam bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Chris Abbott ICT: Changing Education, London and New York, Routledge Falmer, 2001, 45p.
2. Попов А.М., В. Н. Сотников Информатика и математика. Учебник и практикум для прикладного бакалавриата. Из-во Юрайт, 2015 г. ISBN 978-5-9916-3338-3. 430стр.
3. Tosheva Nurzoda Toshtemirovna. Methods and techniques of developing cognitive activities of primary school pupils //ACADEMICIA. An International Multidisciplinary Research Journal, 2020. № 10.(7.13.) Стр 80-87. https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1537/943
4. N.T.Tosheva, M.H. Mustafoyeva Registration of age and individual characteristics in education as a pedagogical problem. European scholar journal ISSN(E): 2660-5562 Jurnal Impact Faktor: 7.235 Volume 2, Issue 4 April 2021.– B. 85- 90
<https://scholar.google.com/citations?user=jJE1SeoAAAAJ&hl=ru&oi=ao>
- 5.N.T.Tosheva, A.M.Ibodullayeva Pedagogical bases of training of qualified pedagogical staff. International Engineering Journal For Research & Development: Vol. 6 No. 3 (2021): VOLUME 6 ISSUE 3 SJIF: 7.169 <http://iejrd.com/index.php/%20/article/view/2228>
6. Тошева Н. Т. Педагогико-психологические подходы к развитию познавательной деятельности учащихся начальной школы //Педагогические науки. – 2011. – №. 6. – С. 44-46.

7. Тошева Н. Т. Организация учебно-познавательных ситуаций начальных классов на основе дидактико-психологических подходов //Новое слово в науке и практике: гипотезы и апробация результатов исследований. – 2017. – С. 42-46.

8. Тошева Н. Т. Бошланғич синф ўқувчиларининг билиш фаолиятини ривожлантиришнинг педагогик-психологик хусусиятлари Fan va jamiyat. – Нукус, 2020. – №2. – Б. 109-111.

https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1540/942

9. Тошева Н. Т. Бошланғич синф ўқувчиларида билиш фаолиятини шакллантиришнинг ўзига хос хусусиятлари Муғаллим ҳам узлуксиз билимлендириш. – Нукус, 2020. – №2. – Б. 126-132.

https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/1544/941

10. Tosheva Nurzoda Toshtemirovna. Education process directed to the person as the basis of increasing knowing activity of pupils. // The advanced science open access journal. United states, 2013. №6. . Стр. 83-85.

BOSHLANG'ICH SINFLARDA MEHNATSEVARLIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH - UMUMMILLIY QADRIYATLARNING IFODASI SIFATIDA

DOI: 10.53885/edinres.2021.15.66.084

Subhonova Sadoqat Usmon qizi

Buxoro davlat universiteti 2-bosqich magistranti

Ilmiy rahbar:- B.S.Jamilova, BuxDU professori

Annotatsiya: maqolada milliy va ma'naviy qadriyatlarining ahamiyati, ularning yoshlar hayotida tutgan o'rnini, boshlang'ich sinf darsliklarida berilgan asarlar tahlili, o'quvchilarni mehnatsevarlikka o'rgatishning zarur ekanligi misollar yordamida to'liq yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: qadriyat, milliy qadriyat, ma'naviy qadriyat, mehnatsevarlik

Qadriyat deganda muayyan millat yoki butun bashariyat uchun zarur va ahamiyatli bo'lgan, ularning manfaati va maqsadlariga xizmat qiladigan amallar va tamoyillar, g'oyalar va me'yorlar majmuasi tushuniladi. Har bir millatning o'zi uchun qadri bo'lgan, uni butun dunyoga tanitadigan boyligi mavjud. Bular asrlar davomida avloddan avlodga o'tib kelgan, hozirda ham ahamiyatini yo'qotmagan hamda shu xalqning iftixoriga aylangan moddiy hamda ma'naviy boyliklardir. Moddiy qadriyatlarga misol qilib, Misr piramidalari, AQSH dagi Ozodlik haykali, Samarqanddagi Registon ansambli, Buxorodagi ko'hna obidalarni keltirishimiz mumkin.

Ma'naviy qadriyatlar esa, shu xalqni xalq qilgan, unga o'zligini anglashda yordam bergan barcha sifatlarni o'zida jamlaydi. Masalan, O'zbekiston deyilganda, avvalo, mehmondo'st, mehnatsevar, iymonli, do'ppisi boshidan tushmaydigan, doimo kulib turadigan xalq ko'z o'ngimizda namoyon bo'ladi. Milliy hamda ma'naviy qadriyatlar yosh avlodni tarbiyalashda, ularni komil insonga aylantirishda chuqur ahamiyatga ega hisoblanadi.

Kundan kunga chiroy ochib, yangilanib borayotgan O'zbekistonning taraqqiyotini yanada yuksak cho'qqilarga olib chiqish uchun avvalo, endigina maktabga qadam qo'ygan, hayotni o'z nigohida ko'rayotgan aziz bolajonlarimizga xuddi shu milliy va ma'naviy qadriyatlarimiz singdirilgan ruhda ta'lim va tarbiya bersak, maqsadga muvofiq bo'ladi.

Biz bilamizki, kelajak yoshlar qo'lida! Mana shu yoshlarni esa hozirda biz tarbiyalayapmiz. O'quvchilarga ta'lim berish bilan bir qatorda ularni milliy qadriyatlarimizga mos ravishda tarbiyalay olsak, jajji qo'lchalaridan ushlab harf o'rgatish davomida mehnatga ham oshno qila olsak, oldimizga qo'ygan bilim berish kabi yuksak vazifamizni ado qilgan bo'lamiz.

Milliy qadriyatlarimizning eng oldingi qatorlaridan mehnatsevarlik o'rin olgan desak, hech ham mubolag'a bo'lmaydi. Chunki ter to'kib, mashaqqat chekib mehnat qilinsagina, ko'zlangan natijaga erishish, yuksak cho'qqini zabt etish mumkin. Bizning o'zbek xalqi ham xuddi shu mehnatsevarlik natijasi sifatida hozirda rivojlanayotgan mamlakatlar qatorida olg'a bormoqda. Vatanimizning bugungi yo'lini munosib darajada davom ettirish uchun shunga loyiq bo'lgan yoshlarni tarbiyalash zarur. Bu oilada, maktabda amalga oshiriladi. Darsliklarda berilayotgan turli xil asar namunalari ham shunga yo'naltirilgan.

3-sinf "O'qish" darsligining 60-sahifasida berilgan "Mohir qo'llar qo'shig'i" nomli she'rni tahlil qilsak:

O'quvchilarga maktab oldida maxsus ustaxona tayyorlab berilgan. Unda jajji bolajonlarning shaxsan o'zlari qo'llariga parma, arra, bolg'a kabi mehnat qurollarini olib, ular yordamida singan stol-stul, partalarni tuzatishadi, turli xil buyumlar yasashadi, hunar o'rganishadi. Xuddi shu jarayonda, ya'ni qandaydir hunar